

Jogharmonizáció, csatlakozás, földtani kutatás

Dr. Hámor Tamás - MGSZ Szakhatósági Főosztály

Mi az *acquis communautaire*?

Az *acquis communautaire*, más néven "közösségi vívmányok" alatt az Európai Unió elveinek, politikájának, jogszabályainak és célkitűzéseinek összességét értjük. Más megfogalmazásban az *acquis* az EU valamennyi jogi és nem jogi normájának az összessége. A közösségi joganyag tehát csak igen szűk értelmezésben feleltethető meg az *acquis*-nak.

A közösségi jog forrásai a következők:

- a tagállamok jogi aktusai, ezek közül elsősorban a három alapító szerződés (Párizsi Szerződés (ESZAK), Római Szerződés (EGK), Euroatom Szerződés) és az ezeket bővítő Egyesülési Szerződés, Egységes Európai Okmány, Maastrichti Szerződés, Amszterdami Szerződés, melyek az elsődleges joganyagot képezik;
- a fenti szerződésekkel létrehozott közösségi intézmények által alkotott jogszabályok, az ún. másodlagos joganyag;
- a közösségi jog általános elvei;
- nem az EU tagállamokkal kötött nemzetközi egyezményei (EFTA, társulási szerződések, kereskedelmi egyezmények).

Az *acquis* kötelező erővel nem bíró normáinak tekinthetők az EU intézmények által kiadott célkitűzések, körlevelek, közlemények, programok és szabványok.

A EU jogszabályok formájukat tekintve rendeletek, direktívák, határozatok és ajánlások, vélemények. A rendeletek hatályba lépésüktől fogva kötelező erővel bírnak és közvetlenül alkalmazandók a tagállamokban. A direktívák általános jelleggel rögzítik az egyes közösségi célkitűzéseket, amelyeket a tagállamok maguk ültetnek át nemzeti jogrendjükbe. Ez egyfajta mozgásteret biztosít a tagállamoknak, hogy figyelembe vegyék saját jogi, közigazgatási hagyományait, környezeti és gazdasági adottságait. A határozat inkább államigazgatási jellegű intézkedés, meghatározott címzettekhez szól és csak e körben bír kötelező erővel. A rendeletek és a határozatok közvetlenül, a nemzeti törvénykezés közbeiktatása nélkül működnek. Az ajánlások, vélemények egy-egy tárgykörben, egyes tagállamok vagy személyek vonatkozásában születnek, de semmilyen kötelezettséget nem rónak az érintettek, erkölcsi és politikai hatásuk van.

Az EU jogalkotási folyamata

Az Unión belüli jogalkotás összetett, az alapszerződésekben tárgykörönként más és más eljárással meghatározott folyamat. Külön probléma, hogy a jogszabályokat minden tagállam hivatalos nyelvén ki kell adni. Az Európai Tanács (a tagállamok államfőiből álló testület, nem tevéstendő össze a strasbourgi Európa Tanáccsal) a politikai célkitűzéseket, esetenként a konkrét jogalkotási feladatot határozza meg. A hús tagú, tematikus felépi-

tésű Európai Bizottság készíti elő és terjeszti be a jogszabályokat, és elfogadásuk után gondoskodik azok végrehajtásáról. A 626 képviselőből álló Európai Parlament megvizsgálja a jogszabályjavaslatokat, és bizonyos esetekben önállóan jóváhagyja (pl. költségvetés), illetve néhány esetben (pl. társulási szerződések) a Miniszterek Tanácsával együttesen dönt. A Parlamentnek végrehajtási ellenőrzői funkciói is vannak és jogalkotói szerepe a jövőben növekedni látszik. Az Unió legfőbb jogalkotó szerve a Miniszterek Tanácsa (a tagállamok szakminisztereinek ügkörönként változó testülete) döntését egyhangúlag vagy minősített többséggel hozza meg. Az esetleges közösségi jogvitákban az Európai Bíróság dönt.

A jogalkotás itt vázolt folyamata a valóságban jóval bonyolultabb, tárgykörönként eltérő konzultációs, véleményezési fázisok iktatódnak közbe. Az elfogadott jogszabályokat az Unió hivatalos lapjában teszik közzé (Official Journal of the European Communities), illetve a CELEX nevű CD-ROM-on, de legkönnyebben a <http://europa.eu.int/eur-lex> Internet honlapról tölthető le. Ez tizenkilenc témakörbe csoportosítja az uniós joganyagot, melyek közül a földtani és bányászati szaktársadalom számára a "12. Energia", "15. Környezet, fogasztók és egészségügy", "16. Tudomány, információ, oktatás és kultúra" fejezetek a legfontosabbak.

Hogyan értelmezzük az EU jogszabályokat?

Az *acquis* adaptáláshoz elengedhetetlen első lépcső a közösségi joganyag avatott értelmezése. Minden közösségi jogszabály a következő elemekből áll: cím, jogosítványok, ismertető rész, lényegi rendelkezések, hatálybalépés.

A cím jelzi az intézmény nevét, mely elfogadta (Tanács, Bizottság, stb.), és a jogszabály típusát (rendelet, direktíva, stb.). A cím megad egy három elemű hivatkozási számot: évszám, sorszám és a közösségi szerződés neve. A cím tartalmazza továbbá az elfogadás dátumát és a rendelkezés rövid tartalmát. Például: "Council Directive 1999/31/EC of 26 April 1999 on the landfill of waste"

A közösségi jogszabályok ezután meglehetősen hosszú ismertető részben, preambulumban taglalják a szerződéses vagy jogszabályi felhatalmazásokat és az alkalmazott eljárást. Ugyanitt ismertetik a jogszabály születésének hátterét és a jogalkotó célkitűzését. Mindez formailag gyakran egyetlen hosszú, néha 2-3 oldalt kitevő mondat. A lényegi rendelkezéseket cikkelyekre bontják. A nyitó rendelkezések ismertetik a fogalmi definíciókat és az általános kötelezettségeket. Ezután a specifikus rendelkezések következnek, de a technikai részletek, taxatív felsorolások általában függelékbe kerülnek. Az igazgatási, végrehajtási jellegű részletes ren-

delkezések általában hiányoznak, ezt a feladatot a tagállamok jogalkotóira hagyják. Direktíva esetén az utolsó cikkely adja meg azt az időpontot, amelyre a tagállamoknak át kell vennie a rendelkezést, azaz meg kell alkotnia saját megfelelő jogszabályát.

A jogharmonizáció

A jogharmonizáció az Európai Unió tagsággal járó kötelezettség, a tagságra törekvő országoknak úgy kell alakítaniuk jogszabályaikat, közigazgatási eljárásaikat, hogy azokban érvényesüljön az *acquis communautaire*-ben megtestesülő joganyag. Ez a kötelezettség természetesen a csatlakozást követően is fennmarad. A jogharmonizáció három fő elemből áll:

1. Az érintett ország jogszabályait és közigazgatási eljárásait úgy kell alakítani, hogy az *acquis* követelményei teljes mértékben beépüljenek a jogrendbe.
2. Biztosítani kell a megfelelő intézményi háttérrel és a pénzeszközökkel ennek végrehajtására, gyakorlati alkalmazására.
3. Meg kell alkotni a szükséges ellenőrző mechanizmust és a szankcionálás rendjét, azaz a jogérvényesítés alapjait.

Az Agenda 2000 című dokumentum leszögezte, hogy a közeli jövőben a csatlakozni kívánó országok egyike sem képes teljesen megfelelni az *acquis*-nak, ezért hosszú távú nemzeti stratégia kidolgozása szükséges. Minden nemzeti jogharmonizációs program első lépése az *acquis* részletes megismerése és összevetése a nemzeti joganyaggal, majd ez alapján a teljesen hatályon kívül helyezendő (dereguláció), módosítandó és egészében újonnan megalkotni szükséges jogszabályok kijelölése. Magyarország ezen munkafázist a 2212/1998. (IX. 30.) Korm. határozat kiadásával javarészt teljesítette. Az ezzel párhuzamosan 1998. április 3-án Brüsszelben megkezdődött "screening" (vagy átvilágítás) még nem képezte a konkrét csatlakozási

tárgyalások részét, lényegében azt hivatott tisztázni, hogy a tagjelölt ország maradéktalanul megismerte és megértette az *acquis*-t, és feltárta a megoldandó problémákat. Magyarország a tárgyalások eredményeként jelölte ki azokat a területeket, ahol az *acquis*-nak való megfelelés alól halasztást kér (derogáció).

Jogharmonizáció és földtani kutatás

A földtani kutatás és a bányászat külön fejezetként nem szerepel az *acquis*-ban. A "geology, geological, mining, mineral" tárgyszavak azonban 783 tételben fordulnak elő az *acquis* jelenleg nyilvántartott 17180 tételéből. Jelen cikk nem tekinti feladatának ezek részletes ismertetését és erre nincs is szükség, mert döntő hányaduk irrelevant a magyar jogharmonizáció szempontjából. A fentebb hivatkozott 2212/1998. (IX. 30.) Korm. határozat közli azokat a jogalkotási feladatokat, melyek a földtan és a földtani kutatás szempontjából fontosak. Így például a Parlament és a Tanács 94/22/EK irányelve a szénhidrogének kutatásáról, valamint az általános EU versenyjog szükségessé teszi a bányatörvény módosítását. Új miniszteri rendeletben kell szabályozni a radioaktív hulladék kezelését és tárolását a Tanács 75/406/Euroatom határozatának megfelelően. A földtani kutatás is érintő jogszabályok sorának módosítása elkerülhetetlen lesz a környezetvédelem és a vízügy területén, de ide tartozik a talajjavítók kritériumait taglaló 94/923/EK Bizottsági határozat honosítása is.

A Magyar Geológiai Szolgálat vezetése felismerve hazánk Európai Unióhoz tervezett csatlakozásának fontosságát, azt a földtani szaktársadalom és intézményrendszer oldaláról segítő 1999. év elejétől egy külön, költségvetési projektet indított, melynek vezetője e sorok szerzője. Ez a tevékenység szerteágazóbb a jogharmonizációnál, célja még az EU tagállamok valamint a hazánkkal egy körben tagságra pályázó országok földtani szolgálatainak átvilágítása és a vizsgálati eredményből következő tennivalók kijelölése.

JOGI TALLÓZÓ

Dr. Udránszky Kornélia jogász - MGSZ

Megjelent a 46/1999. (III. 18.) Korm. rendelet, a hullámterek, a partí sávok, a vízjárta, valamint a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról és hasznosításáról. (MK. 22. szám)

A 15/1999. (IV. 7.) GM rendelet módosította az erőművek energiahordozó készletének legkisebb mértékéről és a készletezés rendjéről szóló 66/1997. (XII. 17.) IKIM rendeletet. (MK 29. szám)

A radioaktív hulladékok végleges elhelyezésével kapcsolatos beszállítási díjtételekről szóló 27/1999. (VI. 4.) GM rendelet 1999. június 12-én lépett hatályba. (MK 49. szám)

Az Országgyűlés megalkotta az 1999. évi LXXIV. törvényt a katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről. (MK 60. szám)

A Kormány cselekvési programot dolgozott ki a 2000. évszámmal kapcsolatos problémák kezelésére. (MK 61. szám)

A 40/1999. (VII. 16.) GM rendelet módosította a 67/1997. (XII. 18.) IKIM rendeletet a Központi Nukleáris Pénzügyi Alap működéséről és eljárásrendjéről. (MK 65. Szám)

Az 1999. évi Kormányhatározatok:

- o 2163/1999. (VII. 8.) a szénbányászat középtávú stratégiájáról; (Határozatok Tára 1999/25. sz.)
- o 21/1999. (VIII. 6.) a magyar energiapolitika alapjairól, és az energetika üzleti modelljéről; letölthető internetről a <http://www.em.hu/economy/indust/epol/epol.htm> lapról, (Határozatok Tára 1999/28. sz.)
- o 2206/1999. (VIII. 18.) a Középtávú Erőmű Létesítési Tervről. (Határozatok Tára 1999/29. sz.)